

ОПА
Не го знаеме
уништувачот

Со делото-билборд „Ги чисти и најнедостапните површини“ ОПА сакаше да посочи на еден сегмент од нашето општество: целосно отсуство на дискусија околу прашањата што ги засегаат сите граѓани. По прашањата за идентитетот (т.е. начините на негово креирање и рекреирање), религијата, меѓународните односи, изгледот на просторот во кој живееме (градот), патриотизмот (или што сè се подразбира под тој термин), постои само една вистина – мисленето на мнозинството. Сè останато (мисленето на различниот, другиот, малцинствата по сите основи) е окаркеризирано како ерес и предавничка намера. Интересно, реакциите на „верниците“ за прашања каде што има спротивставени ставови, по правило, се поагресивни од реакциите/действувањето на „неверниците“. Целта на ОПА не е да го навреди верското чувство на граѓаните од која било религија, туку јавно да искаже сопствен став за едно општествено прашање (феномен или општествена случајка) – право што секој граѓанин на демократска земја би требало да го ужива. Овој билборд не се стреми да постигне (или покаже) високи естетски квалитети, туку користејќи ги општотифатените стандарди за визуелна комуникација да пренесе една порака што го третира општеството во кое живееме.

■ Кога и од кого дознавте дека Вашиот билборд е симнат од локацијата каде што беше поставен, имајќи предвид дека во тој момент не бевте во државава?

■ За симнувањето на билбордот дознавме од тимот на „Арс Акта“ кој, пак, дознал од медиумите. Ние, во тој момент, бевме на тргнување кон Хрватска. Во таква ситуација успевавме само да го одложиме нашето патување за неколку часа.

■ Дали Ви се обрати некој од организаторите на Фестивалот со барање да биде симнат Вашиот билборд-уметничко дело?

■ Секако дека не. А не се обрати ниту до „Арс Акта“. Сè уште чекаме официјален одговор од нив, на прашањето кој даде налог да се уништи делото.

■ Какви се Вашите чувства откако е симнат билбордот поради, како што беше објавено, „навреда на нечиј чувства“?

■ Какви што би ги имал секој автор кога би му го уништиле делото – шокирани, згрозени, со скусено право на личен став. Организаторите на Фестивалот, т.е. најконкретно Тања Балаќ, го имаше тоа дело на увид нешто повеќе од десет дена пред неговото постапување и го потврди неговото учество на Фестивалот. А, во врска со навредата на чувствата на одредена група граѓани, тоа не го оправдува противуставниот чин – цензура. И нашите чувства се толку често повредувани, но нели секој има право на сопствен став и исказувања на личното мислење.

„Кооперација“ **Најостра осуда**

По повод скроеншиот брутален чин на цензура на авторското дело на ОПА, кое требаше да биде дел од Фестивалот „Скопје креатива“ во организација на Град Скопје, „Кооперација“ јајно се изјаснува со најостра осуда против неспособноста на организаторот, кој дозволи реакциите на конкретна група граѓани и МПЦ да влијаат врз неговата одлука за уништување на делото кое,

Делото исчистено, цензорот недостапен

Подготви Тони Димков

Д-р Катерина Колозова

раководителка на постдипломските студии по култура на ИОХН-Скопје

Опасен потег

Несомнено е дека станува збор за цензура. Мислам дека е опасно кога во име на навреда на некаква идеологија, разбрана во најширока смисла на зборот – како начин на гледање на светот и, ако сакате, универзумот (што значи, тута би влегла и секаква религија) – се забранува поставување дело или јавен исказ кој ниту повикува на насилие ниту претставува говор на омраза.

Дозволувањето некој да се шегува со вашите уверувања и верувања е основен чин на толеранција. Доминантните гледана на светот (во кои спаѓаат и официјалните религии на државите), кои не дозволуваат хумор на своја сметка, ризикуваат да завршат како фундаментализам. Конечно, настанот што е предмет на шегата во отстранетиот билборд тешко дека ја овоплотува суштината на христијанството и дека вистинскиот христијанин би бил навреден од неа. Секако, не смее да се дозволи говор на омраза, но во ова дело нема ни трага од говор на омраза.

Ги чисти и најнедостапните површини!

Институтот за уметност и култура „Арс Акта“ учествуваше на Фестивалот на креативни индустрис „Скопје креатива“ 2012, со изложбата „Визуелни индустрис“ (куратор Ана Франговска).

Целта беше да се даде принос во имплементацијата на културните индустрис во Македонија, во вистинската смисла на самот термин и да се влијае врз востановените принципи и визуелни предизвешта за презентација и рецепција на дизајнот, плакатот, мегаплакатот.

Беше избран билбордот како медиум за реализација на овој проект, бидејќи во популарната култура со деценија има големо значење и комерцијална маркетингска моќ, а со тоа доби сериозна димензија во градењето на граѓанскиот вкус за перцепција на уметноста на дизајнот и на рекламирањето

Симнувањето на делото на ОПА предизвика реакции во јавноста, но остана тајна кој се иницијаторите да се цензурира делото и кој се директните извршители на срамната идеја

билбордот? Билбордите на „Арс Акта“ беа дел од програмата за првото издание на Фестивалот за креативни индустрис „Скопје креатива“. Тоа значи дека јас, како директор на Фестивалот, не сум го цензурирал нивното дело, со самото прифаќање на изложбата во рамките на програмата. Не сум ни имал намера за отстранување, дури и от како поголема група граѓани и МПЦ почнаа да реагираат за содржината на „спорниот“ билборд. За тоа кој го отстранил и на кој начин, веројатно, одговорот ќе го добиете од компанијата што стопанисува со билборд-површините каде што беше истакнатото „спорно“ уметничко дело на „Арс Акта“.

Миодраг Костиќ

директор на Фестивалот „Скопје креатива“

Не сум цензорот

Во јавноста силно одекна веста за симнувањето на уметничкото дело-билборд уште за време на Фестивалот. Станува збор за делото на групата ОПА, како дел од изложбата на билборди „Визуелни индустрис“ на Институтот за уметност и култура „Арс Акта“. Кој беа мотивите да се симне билбордот со наслов „Ги чисти и најнедостапните површини“ и кој упати барање за симнување на

ни (кои имаат легитимно право да веруваат или не во што било), но дали имаат право нивното верување да цензурира уметничко дело? Или, пак, некој друг ги цензурира тие дела? Е, па кој е тој тогаш?

Оние што се повредени од тие дела, или оние што даваат пари да се продуцираат тие дела, или, пак, тие се истите тие луѓе? Секој има право да каже и да верува во што мисли, независно дали е тоа уметничко дело, божји храм, човек, цвеќе, маса, слика, машина за печење, небо, дожд, маж, жена.. или каков било друг (верски) објект, но нема право насилино и селективно да ја дефинира слободата на изразување. Ке бидам навистина скрепен ако овој случај отвори сериозен дијалог и се обиде да ги редефинира улогата и одговорноста на секој граѓанин, човек, уметник во ова општество и да ги дефинира „правите“ верници, нивните права, нивните желби и верувања, во спротивно ситуацијата ме потсетува на она што го вели Горан Стефановски и што перфектно функционира во денешен контекст: „Сите цркви се лажни, само верата е вистинска“. Денешната аналогија на тоа би била: „Сите уметнички дела се лажни, само цензура е вистинска“.

Филип Јовановски, уметник

Повод за сериозен дијалог

Загрижувачки е фактот што едно уметничко дело, дел од официјален Фестивал за креативни индустрис, е симнато и уништено, без какво било информирање и образложение за таквиот чин на авторот на тоа дело. Уште позагрижувачки е што како причина за тоа се наведува повредувањето на нечии чувства. Се поставува прашањето дали и во иднина ова ќе стане нечија практика - да уништува, цензурира, менува авторски уметнички дела само поради тоа што не се согласува со ставот што ги исказува делото, а истото дело има автор и е нечија сопственост? Во демократските општества, личната сопственост и исказувањето јавно на нечии ставови е без граници и спаѓа во делот на авторската слобода. Како педагож кој ги поттикнува студентите да бидат слободни во својот израз и во исказувањето на своите ставови, можеби, сега ќе треба да го сменам таквите принципи, бидејќи постои опасност во иднина да биде уништено дело на овие студенти, само поради претходно наведените причини. Ваквиот однос е побеген за уметноста и доведува до самоцензура кај авторите. Се прашувам, доколку во иднина видам уметничко дело што ги „навредува“ моите интелигентни, морални, естетски и други чувства, дали и јас треба да го преземам истиот чекор?

Атанас Ботев уметник

Кршење на правото

Кога во 2008 година решив да ја најавам својата самостојна изложба изложувајќи го на билборд делото „60 години егзодус“, воопшто не очекував толкаја жестока реакција, особено не од домашните медиуми и од одредени политички и невладини структури. Билбордот беше експресно отстранет откако американскиот

Во проектот учествуваат уметниците Марија Ветероска, Марко Манев, ОПА, Елпидија Хаџи-Василева, Жанета Вангели, Нина Георгиева и Дамјан Цветков Димитров, Борис Петровски, Иван Другутовски, Ирина Паскали и Искра Димитрова, а секој од авторите избра свој неконвенционален бренд што ќе го „рекламира“